

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 18/2023-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ], zastúpených spoločnosťou HAGARA-HAGAROVÁ, s. r. o., advokátska kancelária, Daniela Dlabača 35, Žilina, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Ľubomír Hagara, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 123/2012 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 123/2012 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Žilina **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 123/2012 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadostučinenie po **1 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Žilina **povinný** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľom **priznáva** náhradu trov právneho zastúpenia **576,04 eur**, ktorú **je povinný** Okresný súd Žilina zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou zo 7. decembra 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy

Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 123/2012. Požadujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal im finančné zadostučinenie každému po 10 000 eur a tiež náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 18/2023-13 z 11. januára 2023 rozhodol o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Predmetom konania je nárok sťažovateľov na náhradu nákladov vynaložených na spoločnú vec – rodinný dom v katastrálnom území obce [REDAKOVANÉ] v rámci vyporiadania podielového spoluvlastníctva. Konanie začalo podaním žaloby 15. júna 2012. Na okresnom súde súčasne prebiehalo aj konanie sp. zn. 18 C 199/2011, ktorého predmetom bolo samotné vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k domu a tiež prilahlým pozemkom, ktoré bolo právoplatne skončené 16. júla 2013.

4. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov sú namietané prietahy v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom, keďže okresný súd po dobu 11 rokov meritórne nerozhodol v ich veci a stav právnej neistoty stále pretrváva. Dĺžku napadnutého konania považujú sťažovatelia za neprimeranú s prihliadnutím aj na neefektívne a nesústredené znalecké dokazovanie vykonané vo veci.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

5. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril okresný súd, ktorý uviedol, že nepochybne namietané konanie trvá nepomerne dlho, ale v tejto súvislosti ide o skutkovo a procesne náročné konanie. V konaní bolo problematické znalecké dokazovanie. V konaní bol najprv znalec pozbavený splnenia úlohy vzhľadom na vážny zdravotný stav, ďalej súd musel zmeniť uloženú úlohu. V súvislosti s pochybnosťami o výsledkoch znaleckého dokazovania bol predložený aj súkromný znalecký posudok, sudkyňa sa musela oboznámiť aj so spismi súdu v súvisiacich konaniach sp. zn. 18 C 199/2011 a sp. zn. 17C 137/2013. Pojednávanie muselo byť odročené aj z dôvodu odstávky elektrickej energie a naštudovania spisu, následne z dôvodu vyhlásenia núdzového stavu v zmysle § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov. Okresný súd uviedol, že v konaní nedochádzalo k dlhším obdobiam nečinnosti a okresný súd konal primerane v rámci jeho možností. Celková dĺžka konania nie je len následkom nesústredenej činnosti sudkyne, ale aj objektívnych prekážok. Z pripojenej podrobnej chronológie úkonov vyplýva, že súd vo veci stále konal a jednotlivé úkony súdu na seba plynulo a logicky nadväzovali.

6. Sťažovatelia v plnom rozsahu trvajú na dôvodoch ústavnej sťažnosti. Nesúhlasia s tvrdením okresného súdu, že ide o procesne skutkovo a právne náročné konanie, keďže ide o bežnú agendu všeobecných súdov. Sťažovatelia nevzhliadli ani také objektívne prekážky v konaní, ktoré by ospravedlnili 11-ročné neefektívne konanie bez vydania rozhodnutia vo veci samej. K znaleckému dokazovaniu podotýkajú, že otázky pre znalcov neboli pokladané správne, súd má povinnosť

kontrolovať znalcov, či vykonávajú svoju činnosť v stanovených lehotách, a zisťovať časovú dostupnosť znalca so správne formulovanými otázkami. Aj po doručení znaleckého posudku dochádzalo na pojednávaniach iba ku konfrontácii znaleckých posudkov, súd sa dlho zaoberá súkromným znaleckým posudkom znalca, ktorý predložili žalovaní, napriek tomu, že znalec je z odboru odhadu hodnoty nehnuteľností a vyjadruje sa aj k nevyhnutnosti stavebných prác (rekonštrukciám), teda mimo jeho znalecký odbor. Súd neustále od predloženia znaleckého posudku iba vyzýva strany na vyjadrenia, ale v konaní stále nerozhodol. Sudkyňa sa tiež vyjadrila k ústavnej sťažnosti, ale termín pojednávania ešte stále neurčila.

III.

Posúdenie ústavnej sťažnosti ústavným súdom

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

8. Predmetom konania pred ústavným súdom po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní a jeho nečinnosťou, resp. nesústreďenou činnosťou, došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. v primeranej lehote vychádza z účelu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ktorým je odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia všeobecného súdu. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

10. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu. Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (Comingersoll S. A. proti Portugalsku, rozsudok zo 6. 4. 2000, Sürmeli proti Nemecku, rozsudok z 8. 6. 2006, pozri aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v tomto prípade. Ústavný súd prihliada tiež na to, „čo je pre sťažovateľa v stávke“, teda ako veľmi dôležité je pre sťažovateľa rýchle rozhodnutie vo veci.

11. Vo vzťahu k zložitosti veci možno uviesť, že predmetom konania je spor o vyporiadanie zaplatených investícií do rodinného domu sťažovateľmi ako podielovými spoluvlastníkmi. Z právneho hľadiska ide bežný typ súdneho konania – majetkový spor medzi spoluvlastníkmi. K faktickej zložitosti ústavný súd uvádza, že ide o skutkovo zložitejšiu vec najmä z dôvodu, že bolo potrebné vo veci vykonať znalecké dokazovanie na určenie ceny zhodnotenia spoluvlastníckeho

podielu k nehnuteľnosti. Súčasne toto konanie nadväzovalo na dve ďalšie konania, ktoré prebiehali na okresnom súde, v rámci ktorých vystupovali tie isté sporové strany vo veci zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti. Je však potrebné k tomu dodať, že aj dokazovanie musí byť vedené efektívne v súlade so zásadou hospodárnosti a rýchlosti konania.

12. Správanie sťažovateľov ako strany sporu je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia neprispeli k prieťahom v napadnutom konaní.

13. Vo vzťahu k postupu súdu je potrebné uviesť, že základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť vychádza aj z príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku, predtým Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

14. Zo skutkového stavu vyplýva, že žaloba bola podaná 15. júna 2012 a okresný súd vykonal prvé relevantné pojednávanie 14. mája 2014 (teda po dvoch rokoch a troch mesiacoch). V tomto období urobil iba jednoduché úkony (13. júl 2012 – výzva na zaplatenie súdneho poplatku, 8. október 2012 uznesenie o zamietnutí návrhu na spojenie vecí a doručovanie žaloby na vyjadrenie žalovaným) a nesprávne prerušil konanie 28. januára 2013, keďže jeho rozhodnutie bolo zrušené odvolacím súdom 30. apríla 2013. Na priebeh konania malo nepochybne vplyv vo veci nariadené znalecké dokazovanie (od 3. decembra 2014 – odročenie pojednávania za účelom nariadenia znaleckého dokazovania – do 22. júna 2018 – vypracovanie znaleckého posudku), ktoré z hľadiska jeho dĺžky považuje ústavný súd za neefektívne a zdĺhavé, ktoré trvalo viac ako tri a pol roka. Okresný súd ustanovoval viacerých znalcov bez skoršej konzultácie s nimi, či môžu znalecký posudok vypracovať v stanovených lehotách, či už pre zdravotné dôvody, alebo svoju zaneprázdnenosť, čím sa konanie bezdôvodne predlžovalo. Na tomto mieste ústavný súd poukazuje na to, že všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (III. ÚS 111/01).

15. Zdokumentovaná bola aj krátkodobá nečinnosť v trvaní viac ako 7 mesiacov od 9. júla 2018 (výzva súdu stranám sporu na vyjadrenie sa k znaleckému posudku) až do 5. februára 2019 (výzva znalca k námietkam strán sporu), ako aj v trvaní viac ako 10 mesiacov od 16. marca 2022 (pojednávanie), až do 18. januára 2023 (uznesenie o priznaní znalečného znalcovi).

16. V roku 2020 a tiež v roku 2021 prispela k celkovej dĺžke konania aj spoločenská situácia vyvolaná objektívnou skutočnosťou – pandémiou nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19, z dôvodu ktorej musel byť na zamedzenie jej šírenia regulovaný pohyb verejnosti, a to opatreniami štátu na zamedzenie styku s verejnosťou, preto muselo byť pojednávanie nariadené na 6. november 2020 zrušené pre vyhlásený núdzový stav.

17. Ústavný súd najmä s prihliadnutím na zjavne neprimeranú celkovú dĺžku konania, ako aj na zistené obdobia nečinnosti v postupe okresného súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom ústavnej intenzity, preto rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

19. Prieťahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prieťahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý prieťah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadost'učinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde. Ústavný súd teda formuloval príkaz všeobecnému súdu konať (bod 2 výroku nálezu).

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

21. Sťažovatelia sa domáhajú priznania primeraného finančného zadost'učinenia od okresného súdu v sume po 10 000 eur, pričom poukazujú na skutočnosť, že v ich veci ani napriek zjavne neprimeranej dĺžke konania nedošlo k odstráneniu stavu právnej neistoty, čím nebolo možné definitívne vysporiadať vzájomné vzťahy strán sporu. Poukázali na to, že ide o majetkovú vec a nevedia, či sa niekedy dožijú konečného rozhodnutia. Ďalším dôvodom je strata ich dôvery v právny štát.

21. Ústavný súd uvádza, že konanie pred ústavným súdom z dôvodu namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov plní nielen preventívnu funkciu, ale tiež funkciu satisfakčnú, resp. kompenzačnú (náhradu nemajetkovej ujmy). V súlade s judikatúrou ústavného súdu je cieľom finančného zadost'učinenia dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

22. Priznanie finančného zadost'učinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je možné napraviť (I. ÚS 15/02). Právo na poskytnutie finančného zadost'učinenia je však fakultatívne a má povahu sekundárnej kompenzácie. Primárna kompenzácia je už samotné deklarovanie porušenia jej práv, ako aj príkaz okresnému súdu, aby vo veci ďalej konal bez zbytočných prieťahov (III. ÚS 58/02).

23. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza

zo zásad spravodlivosti aplikovaných aj Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, berúc do úvahy predmet napadnutého konania a všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy po 1 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

24. Ústavný súd napokon priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania. Tí požadovali trovy právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby spolu 916,16 eur (za jeden úkon právnej služby v sume 370,11 eur + 11,63 eur režijný paušál + 20 % DPH). Pri výpočte trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,50 eur znížená o 50 % v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky (ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“), krát dva úkony (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) plus režijný paušál 11,63 eur krát dva (za dva vykonané úkony), krát 2 (počet zastúpených sťažovateľov advokátom). Sťažovateľom tak vznikol nárok na náhradu trov konania v sume 480,04 eur. K tomu je však potrebné prirátať 20 % daň z pridanej hodnoty 96 eur, teda trovy celkovo činia spolu 576,04 eur, pretože podľa zoznamu daňových subjektov registrovaných Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky je advokát sťažovateľov daňovým subjektom registrovaným pre DPH.

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť právnemu zástupcovi sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu, v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 4 výroku nálezu).

26. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie poslednému z účastníkov konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. marca 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu